

«Τάξεις των ιερών ακολουθιών» της Ι.Μ. Κύκκου (2016) (Παναγιώτης Σκαλτσής, Καθηγητής, Πρόεδρος Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ.)

[/ Πεμπτούσια](#)

Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή Κύκκου

«Τάξεις των ιερών ακολουθιών», 2016

Ο μακαριστός καθηγητής της Λειτουργικής και δάσκαλός μας Ιωάννης Φουντούλης υπογράμμιζε πάντοτε με έμφαση ότι η έκδοση των λειτουργικών κειμένων θα πρέπει να γίνεται με προσοχή και ιδιαίτερη επιμέλεια. Δεν επιτρέπεται, έλεγε, τα κείμενα που περιέχουν τους λόγους προσευχής που εκφράζονται από τα μύχια της καρδιάς μας στον παντέλειο Θεό, να περιέχουν λάθη ή να είναι ανεπιμέλητα, τόσο τυποτεχνικά όσο και στη δομή και το περιεχόμενο της ύλης. Έφερνε μάλιστα ως παραδείγματα πολλά χειρόγραφα λειτουργικά βιβλία, ιδιαίτερα της βυζαντινής περιόδου, τα οποία η φιλότεχνη και φιλόμουση φροντίδα των αντιγράφων τα ανέδειξε διαχρονικά ως έργα τέχνης.

ΙΕΡΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΚΥΚΚΟΥ

ΤΑΞΙΣ
ΙΕΡΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ
2016

Παράλληλα υποστήριζε ότι για να κατανοηθεί η λειτουργική πράξη θα πρέπει να προηγηθεί σοβαρή μελέτη των πηγών, οι οποίες σε πολλά σημεία επιφυλάσσουν εκπλήξεις. Εξάλλου η θεολογία της λατρείας οικοδομείται σε αδιάσειστη βάση, εφόσον προηγηθεί η γνώση της ιστορικής πορείας της λατρείας. Είναι δεδομένο

ότι παλαιότερα υπήρχε μια ποικιλία τυπικών διατάξεων, που περιέχονται στα διάφορα χειρόγραφα τυπικά τυπικής προελεύσεως και που ακόμα δεν έχουν κωδικοποιηθεί. Έτσι η αναγωγή στο παρελθόν κρίνεται απαραίτητη για την ορθή αξιολόγηση και της σύγχρονης πράξης, ενώ η ενδεχόμενη επαναφορά κάποιας αρχαίας πράξεως μπορεί να γίνεται με διάκριση και εφόσον δεν προκαλείται αντιμαχία. Η Εκκλησιαστική Ιστορία επιμαρτυρεί διαφωνίες και έριδες που αναφέρονταν σε διάσταση απόψεων επι λειτουργικών θεμάτων.

Σήμερα εκείνο που προέχει είναι ο συντάκτης νέων τυπικών συναφώς προς την κατάρτιση να έχει την απαραίτητη ευελιξία στην αξιολόγηση και χρήση των ιστορικών δεδομένων χωρίς απολυτοποιήσεις και με στόχευση πάνω απ' όλα στην προώθηση του λειτουργικού ήθους.

Επί των αρχών του αείμνηστου καθηγητή κινείται και μια πρόσφατη έκδοση τυπικού υπό τον τίτλο «*Τάξις των ιερών ακολουθιών*», που εξέδωσε η Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή Κύκκου για το εκκλησιαστικό έτος 2016. Πρόκειται για μια άκρως επιμελημένη έκδοση, στην οποία καταβάλλεται προσπάθεια μεταξύ άλλων να αναδειχθεί η κυπριακή λειτουργική παράδοση. Ο συντάκτης έχει βαθιά γνώση της σχετικής προβληματικής και ασφαλώς των δεδομένων της σύγχρονης έρευνας. Είναι χαρακτηριστικό ότι χρησιμοποιεί τις πολύ σημαντικές μελέτες ενός πολύ καλού λατρευτολόγου, του αείμνηστου π. Κωνσταντίνου Παπαγιάννη, ο οποίος ανέλωσε τη ζωή του στη μελέτη της τελετουργίας των μυστηρίων.

Θεωρώ ότι η εν λόγω *Τάξις των ιερών ακολουθιών* είναι μια από τις πιο σημαντικές προσπάθειες σε όλες τις Ορθόδοξες Εκκλησίες και ως εκ τούτου είναι άξια επαίνου η πρωτοβουλία της Ιεράς Μονής Κύκκου. Έχω την άποψη ότι είναι πλέον ποιμαντική απαίτηση τα θέματα της λατρείας να αντιμετωπίζονται με συλλογική προσπάθεια και με σκοπό την λειτουργική αναγέννηση, δηλαδή την πληρέστερη συμμετοχή του λαού στη λατρεία. Ασφαλώς η λειτουργική αναγέννηση προϋποθέτει και την καλή κατάρτιση των κληρικών. Αυτή είναι και η στόχευση του παρουσιαζόμενου τυπικού.

Η συμβολή της Ιεράς Μονής Κύκκου στα θέματα της λατρείας καταγράφεται με ξεχωριστό τρόπο στον πρόλογο του έργου που είναι ο εξής: «Η Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή Κύκκου, έχουσα πνευματικά ερείσματα εις την φαεσφόρον πολιτισμικήν παρακαταθήκην της Κωνσταντινουπόλεως, ητις ως πρότυπον διέλαμψεν εις τον κατ' ανατολάν χριστιανικόν κόσμον, ανεδείχθη αρχήθεν ως έν εκ των πνευματικών κέντρων της Ανατολής, εις τα οποία ηκτινοβόλησεν η «δόξα

του Βυζαντίου». Ταυτοχρόνως ήτο και εν σταυροδρόμιον, εις ο συνέκλινον επι μέρους παραδόσεις και άλλων πνευματικών κέντρων της ορθοδόξου Ανατολής και ανεχωνεύοντο εν τω ιδίω αυτής πνευματικώ χωνευτηρίω, εξ ού εξήρχετο ως χρυσός η ιδική της μαρτυρία. Τούτο συνετελείτο, κατ' ένα τρόπον πηγαίον και μυστικόν εις διαφόρους πτυχάς του ορθοδόξου πολιτισμού, εις ας πρώτιστον θέσιν έχει η θεία λατρεία, η οποία είναι η κατ' εξοχήν οδός μετοχής εις τα μυστήρια του Θεού. Εξαιρέτως κατά την τελεσιουργίαν του μυστηρίου της θείας Ευχαριστίας, εις το επίγειον θυσιαστήριον, ενούται και η επουράνιος δοξολογία του Τριαδικού Θεού, η οποία είναι η τελεία μορφή λατρείας. Ούτως εν αρρήκτω δεσμώ καθίσταται πραγματικότης η συλλειτουργία των επιγείων και επουρανίων λογικών όντων.

Εκάστη μονή εν τη Ορθοδόξω Εκκλησία, πλην της εσωτερικής αυτής ζωής, ήτοι της αγωγής των μοναχών, έχει ευθύνην και δια την ενίσχυσιν των πιστών εις τον καθ' ημέραν αγώνα αυτών προς την πνευματικήν μεθελικίωσιν. Η μονή είναι πρότυπον λειτουργικής κοινότητος αδιαλείπτως προσευχομένης. Τούτο ισχύει και δια τας μονάς της Κύπρου, ιδίως δι' αυτήν του Κύκκου, ήτις εν τη ιστορία της νήσου είχε τα ηνία του μοναχισμού, δια την πνευματικήν τροφοδοσίαν του λαού και δια την κατάρτισιν των ποιμένων αυτού, των και λειτουργών του Θεού. Η προσφορά της Μονής ήτο συνεχής, τόσον εις περιόδους δυσκόλων δια την Κύπρον καταστάσεων, ότε η Εκκλησία ευρίσκετο διωκομένη υπό αλλοπίστων και ετεροδόξων, όσον και εις περιόδους ελευθερίας. Εις αμφοτέρας τας καταστάσεις, υπό την σκέπην της προστάτιδος Θεοτόκου, εκαλλιεργείτο το λειτουργικόν ήθος, ετελούντο καθ' ημέραν αι ακολουθίαι και ελεπτολογείτο η λειτουργική τάξις. Η προσφορά της Μονής εις τα δρώμενα της λατρείας ήτο μεγάλη.

Εν αυτή τη παραδόσει στοιχούσα και σήμερα η Μονή δια παντός, προσφόρου μέσου δίδει μαρτυρίαν λειτουργικής θεολογίας. Το ανα χείρας, *Τυπικόν* είναι εν δείγμα και μια επιβεβαίωσις της διαχρονικής διακονίας της Μονής εις την προώθησιν της κυπριακής λειτουργικής παραδόσεως.

Η συγκεκριμένη παράδοσις είναι έν σημαντικόν κεφάλαιον, το οποίον θα πρέπει συστηματικώς να μελετηθή και να αναδειχθή. Αν ξένοι ερευνηταί αναλώνονται εις την μελέτην της ημετέρας λειτουργικής παραδόσεως και προσφέρουν τον πολύτιμον αμητόν της ερεύνης των, πολλώ μάλλον εις τούτο θα πρέπει να επιδίδονται οι ημεδαποί. Ούτω ενθαρρύνοντες το έργον τούτο, προβαίνομεν εις την έκδοσιν του ανα χείρας *Τυπικού*, προς ανάπτυξιν ενός γονίμου διαλόγου, ο οποίος θα αποβλέπη εις την ανάδειξιν της λειτουργικής τάξεως, ως αύτη συνάγεται εκ των λειτουργικών πηγών ιδίως των κυπριακών. Εξ άλλου δια της μελέτης των πηγών διευρύνεται ο ορίζων και αποφεύγονται οι δογματισμοί και οι

δογματισμοί και κυρίως καλλιεργείται το λειτουργικόν ήθος. Είναι χρέος όλων να συνεργήσωμεν εν ενότητι προς τον σκοπόν αυτόν».

Ένα δείγμα της έκδοσης μπορείτε να βρείτε [εδώ](#).